

28 czerwca 2013 r.

Rządowy przegląd systemu emerytalnego to powtórzenie tych samych fałszywych tez, które były prezentowane w 2011 r. gdy radykalnie zredukowano składkę odprowadzaną do II filara systemu kapitałowego.

Wypowiedzi ministra Jacka Rostowskiego (2011 r.) ¹	Odpowiedzi ² z listu prof. Leszka Balcerowicza do ministra Jacka Rostowskiego (2011 r.), wypowiedzi medialne i z wybrane opracowania FOR	Fragmenty rządowego przeglądu systemu emerytalnego (2013 r.)
1. W raporcie powtórzona została „teoria raka” z 2011 r.		
<p>W liście ministra J. Rostowskiego do prof. L. Balcerowicz, w odniesieniu do inwestowania przez OFE w obligacje, 10 razy pojawiają się określenia „nie ma sensu”, „bezsensowne”, „zupełnie niepotrzebne”. Inwestycjom w obligacje przeciwstawiane są „dobre” inwestycje w akcje.</p> <p>„ II filar to rak na tej reformie, który urósł do gigantycznych rozmiarów i niszczy cały system emerytalny, a teraz przerzucił się na finanse publiczne.” (7.02.2011, Gazeta Wyborcza)</p>	<p>„Przypinanie negatywnych etykietek temu, co się zwalcza, bywa, niestety, skutecznym zabiegiem propagandowym. W niczym jednak nie zastąpi rzeczowych dowodów i argumentów.”</p> <p>„Pułapy inwestowania w akcje były i są wyznaczane przez rząd; elementarna rzetelność wymaga, aby nie winić innych za swoje decyzje.”</p> <p>„Fundusze emerytalne nie są funduszami wysokiego ryzyka, nie inwestują tak agresywnie jak te drugie. I w tym punkcie propozycja rządowa odbiega od światowych</p>	<p>„Jednak większość składki OFE wykorzystywana jest do zakupu obligacji, tworząc „jałowy” z punktu widzenia procesów gospodarczych obieg pieniądza: sektor publiczny zaciąga dług, by przekazać OFE środki, za które OFE kupuje ten zaciągnięty dług. Jedyny efekt tego obiegu to statystycznie wyższy poziom deficytu budżetowego (także z powodu płacenia odsetek od obligacji posiadanych przez OFE) i wyższy dług publiczny.”</p>

¹ Wypowiedzi pochodzą z list ministra finansów Jacka Rostowskiego z marca 2011 r. oraz z mediów

² Odpowiedź prof. Leszka Balcerowicza na list ministra finansów Jacka Rostowskiego, 21 marca 2011 r.,

<p>„Przekazujemy 24 mld. złotych składek do OFE w tym roku. Z tego 14 mld. złotych zupełnie niepotrzebnie idzie na zakup obligacji skarbowych, które emitujemy po to aby znaleźć pieniądze na bieżące emerytury, pieniądze których nie mamy bo... przekazaliśmy je do OFE na składki!”</p>	<p>standardów.” „Zdecydowany wzrost udziału tego członu [ZUS] zmniejszy rozłożenie ryzyka pomiędzy dwa jakościowo odmienne systemy (I i II filar), i w efekcie zmniejszy łączne bezpieczeństwo emerytur.” „W sumie teza o fundamentalnym błędzie, jaki miałby polegać na dopuszczeniu do inwestowania przez II filar w obligacje skarbowe nie ma uzasadnienia ani w logicznych argumentach ani empirycznych dowodach. Jest ona raczej pseudonaukowym uzasadnieniem dla drastycznego i trwałego ograniczenia składek do OFE.” „Dług publiczny narasta, gdy całość wydatków publicznych przewyższa całość jego dochodów. Przyrost ten jest pomniejszany o przychody osiągane z prywatyzacji. Wybranie określonego wycinka tych wydatków, po to, by obarczyć go winą za przyrost długu publicznego, jest wprowadzaniem w błąd opinii publicznej.”</p>	
<h2>2. Atak na inwestowanie przez OFE w obligacje</h2>		
<p>System emerytalny składa się z trzech części: - pierwszy filar nowego systemu w ZUS - zakup akcji przez OFE - zakup obligacji przez OFE „Problem z reformą emerytalną z 1998 roku tkwi jedynie w jej ostatniej, trzeciej części, na którą idzie trochę ponad 1/5 naszych składek. (...) Tę część naszych składek OFE i tak muszą inwestować w obligacje skarbu państwa.</p>	<p>„Standardem światowej literatury i praktyki jest rozróżnianie tylko dwóch typów systemów emerytalnych: a) repartycyjnych, do których należy, m.in. I filar naszego systemu emerytalnego, b) kapitałowych, w których składki są inwestowane w rozmaite aktywa finansowe, a więc zarówno w akcje, jak i obligacje.</p>	<p>W raporcie cały atak kierowany jest na II filar oraz kupowane w tym filarze obligacje. Poza tym propozycja nacjonalizacji obligacji w posiadaniu OFE, dotyczy likwidacji tej bezsensownej, zdaniem Ministra Finansów, części.</p>

<p>Moim zdaniem takie rozwiązanie nie ma sensu...”</p>	<p>Ujęcie przedstawione w liście zamazuje ten fundamentalny podział i - jak wynika z tekstu - służy wytworzeniu wrażenia, że główna linia podziału przebiega gdzie indziej: między środkami OFE lokowanymi w akcje a środkami inwestowanymi w obligacje. W innym fragmencie listu usiłuje się z kolei zamazać różnice między obligacjami rządowymi, czyli papierami wartościowymi, a zobowiązaniami typu polityczno-legislacyjnego.”</p>	
<h3>3. Wpływ OFE na dług publiczny</h3>		
<p>„Gdyby nie ta trzecia część systemu, to nasz dług publiczny byłby o ponad jedną szóstą niższy, czyli o 130 mld złotych.”</p>	<p>Aleksander Łaszek, Analiza FOR 08/2013: „W latach 1999-2012 wpłaty do filara kapitałowego wyniosły 254 mld zł(ceny z 2012 r.), a wpływy z prywatyzacji (brutto) – 194 mld zł; Różnica wynosi więc 60 mld zł; Tymczasem, według wstępnych ocen Komisji Europejskiej, dług publiczny na koniec 2012 r; wyniósł ponad 886 mld zł, czyli był prawie 15 razy większy od wpłat do filara kapitałowego niepokrytych wpływami z prywatyzacji; Oznacza to, że składka odprowadzana do OFE jest związana zaledwie z niespełną 7 proc. obecnego długu publicznego.”</p>	<p>Gdyby nie było OFE, dług publiczny, liczony według metodologii UE, wynosiłby na koniec 2012 r. 38,1 proc. PKB, a nie 55,6 proc. PKB. uwzględniając niższe koszty obsługi długu, dług byłby dodatkowo niższy o blisko 70,8 mld zł (równowartość 4,4 proc. PKB). „Po uwzględnieniu kosztów obsługi tego dodatkowego długu [spowodowanego istnieniem OFE], jego wartość w latach 1999-2012 wyniosła 279,4 mld zł. Stanowi to połowę wzrostu całego państwowego długu publicznego w tym czasie.”</p>

4. Minister Finansów mówił, że nie ma mowy o przenoszeniu do ZUS już zgromadzonych aktywów. Te deklaracje nie zostały spełnione, a w raporcie proponuje się nacjonalizację części aktywów OFE!

„Chcę jednak wyraźnie powiedzieć, że w naszej reformie II filara nie ma mowy o przeniesieniu do ZUS już zgromadzonych aktywów. Jestem stanowczo takiej zmianie, w stylu węgierskim, przeciwny.”

„Proszę nie wprowadzać ludzi w błąd, twierdząc, że to jest dobrowolność. Nawiasem mówiąc, to jest wersja czegoś, co na Węgrzech w sposób bardziej drastyczny wprowadził Orbán. Myślę, że Orbán może być bohaterem dla wyborców PiS-u, ale nie sądzę, żeby był bohaterem dla wyborców PO.”
(rozmowa z prof. L. Balcerowiczem w RMF FM, 17 czerwca 2013 r.)

Proponowany system wypłat: Środki zgromadzone w OFE będą na 210 lat przed przejściem na emeryturę stopniowo przenoszone do ZUS.

Propozycja likwidacji części nieaktywnej: „W tej propozycji zmian w systemie emerytalnym **część środków byłaby przeniesiona z OFE do ZUS.**”

Propozycja „dobrowolności”: „Podobnie jak w 1999 roku, ubezpieczony, który chciałby pozostać w OFE, musi to potwierdzić (opt-in), wskazując OFE, który wybrał, i o swojej decyzji zawiadomić ZUS. Składki i aktywa pozostałych osób **zostaną przeniesione do ZUS na subkonto II filaru.**”

Propozycja „dobrowolność” plus: „Dla osób, które nie dokonają wyboru, opcją domyślną jest, podobnie jak w [propozycji dobrowolności] **przekazanie całości składek do ZUS**”

5. Raport powtarza tezę o przenoszeniu środków pomiędzy zbilansowanymi częściami systemu emerytalnego bez pokazania, że może to oznaczać „zbilansowanie systemu” na znacznie niższym poziomie.

Minister Finansów kilkakrotnie podkreśla w swoim liście, że drastyczna redukcja składki do OFE to tak na prawdę **przesuwania części składki pomiędzy zbilansowanymi częściami systemu.**

„Zbilansowanie systemu nie ma związku z korzyściami lub stratami emerytów. Np. **system może się „bilansować” przy niższych świadczeniach w porównaniu z jakimś mniej, bardziej lub tak samo**

„Oba obowiązkowe filary nowego systemu emerytalnego są tak skonstruowane, że **będą zawsze finansowo zrównoważone.** (...) W związku z tym, że oba filary systemu są zrównoważone, **przeniesienie części**

	<p>„zbilansowanym” systemem emerytalnym. Propozycja rządowa prowadzi, w porównaniu z rzetelnie ujętym wariantem alternatywnym, czyli wariantem reform, do gorszych wyników, jeśli chodzi o wzrost gospodarczy, związaną z nim dynamikę dochodów z pracy i emerytur, oraz łączny poziom bezpieczeństwa tych ostatnich. Może też prowadzić do niższego stopnia zbilansowania systemu.”</p>	<p>zobowiązań i przyszłych składek z jednego filaru do drugiego nie wpływa na zrównoważenie całości systemu.”</p>
<p>6. W 2011 r. uznawano inwestowanie przez OFE w akcje za zjawisko pozytywne. W 2013 r. to zjawisko już tak pozytywne nie jest, a udziały OFE w giełdzie powinny być wg raportu ograniczone.</p>		
<p>„Część składki, która będzie inwestowana w akcje i która może, choć nie musi, dać wyższą emeryturę, będzie – według projektu rządowego – zwiększona, a nie zmniejszona po 2015 r. (...) Rząd zamierza zwiększyć – a nie zmniejszyć - środki przekazane do OFE na zakup akcji”</p>	<p>„W liście twierdzi się, że być może takie prorozwojowe oddziaływanie składek trafiających do OFE występowało w przeszłości. W innym miejscu jednak temu się zaprzecza, czyli list jest tu wewnętrznie niespójny. Teza zaprzeczająca oparta jest na elementarnym błędzie metodologicznym, a mianowicie na przedstawieniu (skarykaturowanego) opisu tego, co się działo w polskiej polityce gospodarczej jako dowodu, że składki do OFE nie miały na nią żadnego wpływu, bo była ona zła”</p>	<p>W 2011 r. Minister Finansów uznawał inwestowanie przez OFE w akcje za zjawisko pozytywne. Jednak wg raportu udziały OFE w giełdzie powinny być w długim okresie ograniczone.</p> <p>„Wysoki udział OFE w kapitalizacji giełdy będzie w długim okresie, w warunkach niekorzystnych zmian demograficznych, czynnikiem osłabiającym polski rynek kapitałowy”</p>

7. Raport to ponowne powtórzenie nieprawdziwej tezy o negatywnym wpływie OFE na wzrost gospodarczy. Ponownie powtarza się też tezę o obniżeniu ratingu dla polskich firm ze względu na dług publiczny (wywołany rzekomo przez przekazywanie składki do OFE), tak jakby ratingi te zależały wyłącznie od poziomu długu publicznego.

„Projekt rządowy zmniejszy obciążenie przyszłych pokoleń Polaków **zupełnie niepotrzebnym długiem**. Dług ten zagraża bezpieczeństwu finansów publicznych, **obniża tzw. „rating” polskich firm i obarcza przyszłe budżety**, czyli przyszłych podatników wyższymi kosztami obsługi długu a wobec tego potencjalnie wyższymi podatkami”

„Bez względu na to, jaki sposób finansowania kosztów OFE uznamy za najmniej szkodliwy, **nie pozostanie on bez negatywnego wpływu na wzrost gospodarczy.**”

„**Na istnieniu OFE straciły natomiast firmy finansujące się w systemie bankowym**, gdyż w cenie udzielanych im kredytów zawarta jest premia za zwiększone *ceteris paribus* ryzyko z tytułu wzrostu polskiego długu publicznego, co mogło wpłynąć negatywnie na wzrost gospodarczy.”

8. W 2011 r. Minister Finansów twierdził, że zarówno ZUS, jak i obligacje w OFE to obietnice polityczne. W raporcie z 2013 r. przyrzeczeniem jest już jednak tylko część niekapitałowa systemu.

„Zarówno pieniądze w I filarze, jak i środki przekazane do OFE, a następnie zainwestowane w obligacje są na bieżąco wypłacane obecnym emerytom. **Można powiedzieć, że 100 % środków przekazywanych do ZUS i 60 % środków przekazywanych do OFE to obietnice polityków, a nie realne pieniądze.**”

„Otóż, twierdzenie to **zmierza do zamazania zasadniczych różnic**, jakie występują w rzeczywistości między **zobowiązaniami opartymi na obligacjach a zobowiązaniami płynącymi tylko z legislacji**. Choć zdarza się, że państwa restrukturyzują lub redukują swoje długi, w tym długi oparte na wyemitowanych obligacjach, to zdarza się to zdecydowanie rzadziej niż zmiany w legislacji, w tym - zmiany w obietnicach państwa.”
„Realna wartość umownych kwot zapisanych

„Wynika to z założenia, **że w przypadku systemu niekapitałowego rząd podejmuje zobowiązanie zapłaty przyrzeczonego poziomu świadczeń**. Natomiast **w przypadku systemu kapitałowego wysokość świadczenia emerytalnego zależy bezpośrednio od wartości finansowych aktywów**, a rząd, co do zasady, nie ma żadnych zobowiązań w stosunku do uczestników systemu.”

	na kontach w ZUS może być ograniczona przy wysokiej inflacji poprzez zmianę formuły indeksacji.”	
<p>9. W raporcie prawie w ogólnie nie jest poruszana kwestia innych kosztownych wydatków (w tym przywilejów emerytalnych) oraz nie ma propozycji ich ograniczenia.</p>		
„Oszczędności, które wyliczyłeś dają w 2011 roku jedyń 3,5 mld. złotych (...) to po prostu za mało! Reforma OFE zmniejszy wydatki publiczne w tym roku o 11 mld. złotych”	„ Liczbę te uzyskano przez kolejne pominięcie, a mianowicie przemilczenie propozycji dodatkowej prywatyzacji, które dałyby ok. 10 mld zł oszczędności w zaciąganiu długu publicznego, czyli tyle, ile w tym roku może dać cię składki do OFE. W liście zupełnie pomija się fakt, że proponowane przez FOR działania dałyby narastające oszczędności. W horyzoncie kilku lat przekroczyłyby one kilkukrotnie to, co rząd chce uzyskać na obciążeniu składki do OFE.”	
<p>10. Propozycje w raporcie z 2013 r. będą złamaniem umowy społecznej z 1998 r. oraz, jak podkreślają prawnicy, mogą być niezgodne z konstytucją.</p>		
„Reforma emerytalna z 1998 r. – choć z wyjątkiem jednej części bardzo dobra – nie była bardziej „umową społeczną” niż jakakolwiek inna ustawa, czy dobra czy zła”	„Ta teza mija się z prawdą, bo sposób przygotowania, tryb wprowadzania oraz treść ustawy z 1998 r. zdecydowanie odróżniają ją od innych ustaw:	W raporcie pojawia się propozycja „dobrowolności”, aby członkowie OFE musieli jeszcze raz (pisemnie) zdecydować, czy chcą w OFE pozostać wbrew wcześniejszej umowie społecznej, na której opierała się konstrukcja

	<p>- Ustawa z 1998 r. była poprzedzona wyjątkowo długim i starannym przygotowaniem, i to w trybie ponadpartyjnym;</p> <p>- Wprowadzając ją w życie, dano milionom ludzi wybór między wyłącznie I filarem, a przekazaniem swojej składki do obu członów systemu emerytalnego, a więc i do OFE.</p> <p>Miliony ludzi wybrało te druga możliwość. Sposób wprowadzania reformy emerytalnej przypomina więc referendum”</p>	zreformowanego systemu emerytalnego.
--	--	--------------------------------------

Opracowanie: Marek Tatała, marek.tatala@for.org.pl